

L'educació en liquidació?

Publicat per [Interacció](#) [1] el 01/10/2018 - 08:34 | Última modificació: 17/02/2026 - 17:05

Una reflexió sobre com els models educatius i culturals heretats es dilueixen davant les dinàmiques contemporànies i per què cal repensar els marcs de participació, aprenentatge i transformació cultural.

Que res és per sempre ja ho sabíem. Però vivim cada vegada més accelerats, a la recerca de noves experiències. Ens envolta tal apologia de la novetat que provoca que allò conegut ens avorreixi fàcilment, evocant-nos a la recerca permanent de nous estímuls. D'aquesta manera resulta més atractiu que mai l'aprenentatge de novetats, sobretot a través de les tecnologies digitals i noves metodologies. Però per contra, resulta més complex arribar a aprofundir en l'aprenentatge perquè aquest sigui fructífer per generar noves idees i accions més enllà de la immediatesa.

L'idea de [modernitat líquida](#) [2] que ens presenta [Zygmunt Bauman](#) [3], ens parla d'un temps líquid, el nostre, on el nomadisme és la norma i sovint ens veiem empesos a canvis de lloc, de treball, de companyies i de valors, que solen excloure les xarxes de suport tradicionals que havien funcionat fins fa ben poc. Aquesta modernitat fluida, per tant, posa l'èmfasi en el canvi més que en l'estabilitat que havia sigut el valor més preuat.

La modernitat líquida, segons Zygmunt Bauman

La modernitat líquida es caracteritza per la percepció d'un temps accelerat, on tot succeeix tant de pressa que les accions sovint es veuen mancades de reflexió. La política està marcada per les accions locals però pel control de poders globals i sobretot per les incerteses, la inestabilitat i la recerca de noves experiències. Dins la teoria dels temps líquids podem trobar els següents factors principals:

Els temps líquids

L'**amor** líquid, que a través de la xarxa i models de consum, genera relacions exprés que fomenten la successió de nous i il·lusionants inicis amb breus i indolors finals.

La **globalització**, facilita la mobilitat i la connectivitat arreu del món. Entre fluxos migratoris i turístics, la informació s'intercanvia i viatja al segon.

El **treball**, que des de la precarietat i la temporalitat a la necessitat de renovació i la recerca de nous reptes, fan de la feina estable sigui cosa del passat.

El **consumisme**, més enllà de la necessitat, avui els mercats inciten al consum amb la novetat, per satisfer uns desitjos que en realitat son induïts.

L'**educació** líquida, finalment, es troba lligada als canvis conseqüents a la societat de la informació. Genera dubtes sobre la necessitat de gestionar els cabals informatius, que res tenen a veure amb la formulació de l'educació tradicional. Les eines educatives existents ja no serveixen per trobar feina, per tant, per a què serveix l'educació tal i com s'havia entès fins ara?

"Encara hem d'aprendre l'art de viure en un món sobresaturat d'informació. I també hem d'aprendre l'encara més difícil art de preparar les pròximes generacions per viure en aquest món" diu Bauman.[\[1\]](#)

Com ens hauríem d'educar d'ara endavant i per a què?

Les converses entre Zygmunt Bauman i Riccardo Mazzeo, [Sobre la educación en un mundo líquido :](#)

[conversaciones con Riccardo Mazzeo](#) [4] evidencien que l'educació avui es troba marcada especialment per l'avenç de les tecnologies digitals.

Aquestes tecnologies modifiquen ràpidament el tractament de la informació, la comunicació i fomenten la cooperació a través de la xarxa. Al mateix temps però, critica Bauman, que l'educació formal i molt especialment l'educació superior, ha sigut mercantilitzada i s'ha convertit en un producte més de la societat de consum. Així és com diu Bauman que 'l'educació ha deixat de ser un procés per convertir-se en un producte'.^[ii]

L'educació en la modernitat líquida, segons Bauman.

Més enllà de les habilitats tècniques que podem aprendre durant l'etapa d'estudiants, l'educació és una acció que duem a terme àmpliament durant tota la vida. El procés d'aprendre és fonamental per la salut democràtica d'una societat, perquè les persones s'empoderin dels espais i generin opinió, per tal d'emancipar-se de manera col·lectiva.

"Les desigualtats d'oportunitats en educació és un assumpte que només pot ser abordat, en conjunt, per les polítiques de l'Estat."^[iii]

Polítiques que aplicades en un sentit global multiplicarien el seu impacte. Així us emplacem a llegir també [La cultura en el món de la modernitat líquida](#) [5], clau per entendre la visió global de la cultura contemporània de Bauman.

Cal pràctiques educatives i culturals que puguin respondre a la complexitat contemporània.

El sociòleg Alberto Melucci, contemporani de Bauman, apuntava que "estem infectats per la fragilitat d'un present que demana fonaments fermes on no n'hi ha cap", és la gran paradoxa del nostre temps. De fet, passa que "mentre contemplem els canvis, ens trobem constantment estripats entre el desig i la por, entre l'anticipació i la incertesa". El risc per tant, acaba sent el company inseparable de tota acció, a diferència dels nostres avantpassats que vivien en un món on tot era pràcticament assegurat.

En un context com aquest doncs, ens surgeix una pregunta obligada: Com es pot educar per a la incertesa? Bauman respon, citant Bateson, qui defineix tres nivells d'educació:

1 - Els alumnes repeteixen paraula per paraula el que els seus mestres els diuen, **memoritzen i construeixen fortificacions contra qualsevol informació transgressora** i aquesta al seu torn serà considerada com irrellevant.

2 - S'emplaça a la **formació de marcs cognitius i de predisposicions** que permetin a l'alumne **orientar-se a qualsevol situació**, encara que no estigui familiaritzat amb ella, a més de permetre **l'absorció, assimilació i incorporació de nous coneixements**.

3 - Al tercer nivell d'aprenentatge l'alumne dominaria amb agudesia, no només el marc cognitiu sinó que a més serà **capaç de reestructurar**, observant els errors del mateix en la pràctica, rebutjar i començar de zero rescatant els elements que puguin servir d'allò que va revisar. En aquest sentit **"els nostres coneixements estan en revolució permanent"**. No es donen per fet les coses, només s'obren noves possibilitats i noves visions sobre un mateix objecte, però per a això cal dominar-lo, és a dir, ser especialista per renovar aquests sabers que s'han donat per fets i semblen inamovibles. Com Bauman cita [Sennett](#) [6]:

"Les oficines i els carrers es converteixen en llocs inhumans quan hi regna la rigidesa, l'utilitarisme i les regles de competició. I esdevenen humans quan propicien les interaccions informals, obertes i de cooperació.[\[iv\]](#)

Així l'educació, de la mà de la cultura, s'enfronta a la disjuntiva de continuar ensenyant com s'ha fet fins ara sota el risc de no complir amb el propòsit fonamental o com diu Bauman, fomentar "la preparació d'aquests joves per a la vida d'acord amb la realitat en la qual estan destinats a entrar". Aquesta realitat que dista de la que les anteriors generacions van viure, ens fa evident que actualment ens trobem en aquesta transició, potser ja permanent, de formes de vida, d'aprendre i també de formes d'educar.

Formes que debatrem el 9, 10 i 11 d'octubre a Interacció18. Us hi sumeu?

Notes

[\[i\]](#) Bauman, Zygmunt. 2011

[\[ii\]](#) Bauman, Zygmunt. Sobre la educació en un mundo líquido. Conversaciones con Ricardo Mazzeo. Estado y Sociedad, ed Paidós. Barcelona, 2013

[\[iii\]](#) Bauman, Zygmunt. Sobre la educació en un mundo líquido. Conversaciones con Ricardo Mazzeo. Estado y Sociedad, ed Paidós. Barcelona, 2013 p.90

[\[iv\]](#) Sennett, Richard. Humanism. Hedgehog Reviv. p. 21-30. 2011

Categories: Interacció 2018

Categories: Interacció: jornades

Categories: Article

Etiquetes: educació i cultura

Etiquetes: valor públic de la cultura

Etiquetes: arts i creació

Etiquetes: pensament cultural

- [7]

URL d'origen: <https://interaccio.diba.cat/blogs/2018/educacio-liquidacio>

Enllaços:

[1] <https://interaccio.diba.cat/members/interaccio>

[2] <https://catedraepistemologia.files.wordpress.com/2009/05/modernidad-liquida.pdf>

[3] <https://cercles.diba.cat/cgi-bin/koha/opac-search.pl?q=Zygmunt+Bauman>

[4] https://cercles.diba.cat/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=46012&query_desc=kw%2Cwrdl%3A%20Bauman

[5] <https://interaccio.diba.cat/blogs/2013/cultura-modernidad-liquida>

[6] https://ca.wikipedia.org/wiki/Richard_Sennett

[7] <https://interaccio.diba.cat/node/7765>